

Preventivní program

-

Gymnázium, Dobruška

OBSAH

1. Charakteristika školy	1
1.1 Důležité údaje a kontakty	1
2. Preventivní program	2
2.1 Závazné dokumenty potřebné pro vypracování preventivního programu	2
2.2 Vnitroresortní předpisy a dokumenty	3
3. Metodik prevence	4
4. Cíle	4
4.1 Krátkodobé cíle	4
4.2 Dlouhodobé cíle	4
5. Cílové skupiny	5
5.1 Žáci	5
5.2 Pedagogický sbor, výchovný poradce	5
5.3 Rodiče	6
6. Realizace preventivního programu ve školním roce	6
6.1 Žáci	6
6.2 Pedagogický sbor	6
6.3 Rodiče	6
7. Propojení preventivního programu s ŠVP	7
8. Konkrétní aktivity pro žáky školy v tomto roce	7
9. Metodické a učební materiály, další pomůcky	8
10. Řešení přestupků proti školnímu řádu – postup	8
11. Evaluace	8
12. Spolupracující organizace	9
13. Přílohy	9

Zdravý životní styl

Školní program proti šikanování

Krizový plán

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

1. Charakteristika školy

Gymnázium, Dobruška, Pulická 779 je střední škola zřizovaná Královehradeckým krajem. Budova školy je umístěna v klidné okrajové části Dobrušky, je propojena se Základní školou Pulická. Součástí budovy je školní jídelna a tělocvična.

V současné době navštěvuje gymnázium 347 studentů. Přibližně 60% z nich dojíždí z okolních měst a vesnic. Především z Nového Města nad Metují a Opočna. Spádová oblast pro dojíždění je vymezena vzdáleností 20 km.

Gymnázium otevírá tyto dva obory:

- čtyřletý obor 79-41-K/41 Gymnázium – všeobecné
- osmiletý obor 79-41-K/81 Gymnázium – všeobecné

Výuka probíhá ve 20 učebnách. Většina tříd je vybavena digitální technikou, která je pravidelně využívána při výuce. Škola též disponuje třemi odbornými učebnami – laboratoří biologie, chemie a fyziky. Výuka TV probíhá v tělocvičně a na školním hřišti, které se nachází za budovou.

1.1 Důležité údaje a kontakty

Název a adresa školy: Gymnázium, Dobruška

Pulická 779, Dobruška 51801

Ředitel: Mgr. Lenka Hubáčková

Tel: 494 623 071

Email: gymred@gympldka.cz

Metodik prevence: Mgr. Jan Dyntar

Email: JanDyntar@gympldka.cz

Výchovný poradce: PaedDr. Alena Grimová

Email: AlenaGrimová@gympldka.cz

2. Preventivní program

2.1 Závazné dokumenty potřebné pro vypracování preventivního programu:

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů**
- **Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)**
- **Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.rtf**
- **Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28**
- **Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10 194/2002-14**
- **Zákon č. 472/2011 Sb., novela školského zákona**
- **Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů**
- **Novela vyhlášky č. 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 sb.**
- **Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů**
- **Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**
- **Zákon č. 359/1999 o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů**

2.2 Vnitroresortní předpisy a dokumenty:

- *Dne 20. 12. 2017* projednala porada vedení MŠMT *aktualizované přílohy* Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28:
přílohu č. 7 – Kyberšikana
přílohu č. 10 – Vandalismus
přílohu č. 11 – Záškoláctví
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018, č.j. 431/10
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2013 – 2018, schválená 26. března 2013
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 24 246/2008-6 (Věstník MŠMT sešit ./2009)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28 (Věstník MŠMT sešit /2010)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)
- Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)
- Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)
- Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)

- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/20004)
- Internet – www.msmt.cz, www.prevence-info.cz
- Školní vzdělávací program „S maturitou v kapse je to snadné“

3. Metodik prevence a jeho tým

Preventivní aktivity na gymnáziu koordinuje školní metodik prevence. Konkrétní problémy řeší výchovná komise. Výchovná komise je složena z metodika prevence, výchovného poradce, ředitele školy a třídního učitele, popřípadě z ostatních pedagogických pracovníků. Na začátku školního roku, při úvodní pedagogické radě, seznamuje metodik prevence pedagogický sbor s preventivním programem. O jednotlivých aktivitách a aktuálních problémech je průběžně informován pedagogický sbor a vedení školy, rodiče jsou informováni na třídních schůzkách. Přednášky a semináře týkající se prevence jsou zařazovány průběžně během školního roku. MP dbá na to, aby žáci byli informováni o aktuálních preventivních programech. Důležité informace související s prevencí (důležitá telefonní čísla, www adresy, konzultační hodiny apod.) jsou vyvěšeny na nástěnce na chodbě u tělocvičny.

4. Cíle

Cílem preventivních aktivit a preventivního programu na naší škole je vytvořit vhodné podmínky nejen pro práci studentů, ale i všech zaměstnanců. Důležité je příjemné a produktivní prostředí. Žáci i pracovníci školy by se měli cítit bezpečně, což by jim mělo pomoci k maximálním výkonům při studiu a práci.

4.1 Krátkodobé cíle

- zapojit pedagogické pracovníky do systému prevence
- podpořit nadané žáky a jejich volnočasové aktivity ve škole
- (sportovní kroužky, sboreček, kurzy latiny, ...)
- spolupracovat s volnočasovými organizacemi (DDM, ZUŠ, Vješák, ...)

4.2 Dlouhodobé cíle

- vzdělat pedagogické pracovníky v oblasti prevence
- přivést žáky k samostatnému rozhodování a vlastní odpovědnosti
- podněcovat žáky ke zdravému životnímu stylu
- podpořit žáky v tvorbě pozitivních vztahů v třídním kolektivu

- předcházet nežádoucím jevům v chování žáků
 - o záškoláctví
 - o šikana
 - o rasismus, xenofobie
 - o vandalismus
 - o prevence v oblasti užívání návykových látek
 - o netolismus, gambling
 - o rozpoznat a včasné řešit níže uvedené problémy
 - týrání a zneužívání dětí, ohrožování mravní výchovy dětí
 - poruchy příjmu potravy
- vést žáky k uvědomění si důsledků a možných rizik vyplývajících z těchto nežádoucích jevů
- zajistit spolupráci a komunikaci s rodiči

5. Cílové skupiny

5.1 Žáci

- chovají se zodpovědně vůči sobě a svému okolí
- jsou schopni řešit problémy, případně vyhledat odbornou pomoc
- dodržují zdravý životní styl
- účastní se aktivně školních aktivit
- podílejí se na úklidu a výzdobě školy
- jsou schopni zaujmout negativní postoj k společensky nebezpečným jevům (užívání návykových látek, nebezpečí internetu apod.)

5.2 Pedagogický sbor, výchovný poradce

- sleduje a vzájemně se informuje o chování a studijních výsledcích žáků, o jejich přestupcích proti školnímu řádu, o žácích se zdravotními a sociálními potížemi
- soustavně se vzdělává v oblasti prevence
- podporuje žáky ve zdravém životním stylu
- využívá metod aktivního sociálního učení
- snaží se o individuální přístup k žákům
- vede žáky k sebepoznání, ke správnému sebehodnocení a ke stanovení si reálných cílů v životě
- poskytuje žákům konzultace a neformální pohovory pro žáky i jejich rodiče

5.3 Rodiče

- bez spolupráce rodičů a školy nelze aktivně řešit studijní a výchovné problémy žáků
- cílem školy je zajistit komunikaci s rodiči

6. Realizace preventivního programu ve školním roce

6.1 Žáci

- účastní se třídnických hodin
- domlouvají si individuální konzultace a pohovory s pedagogy
- reprezentují školu ve vědomostních soutěžích a olympiádách, sportovních soutěžích
- po výuce navštěvují sportovní kroužky – lezení, volejbal, posilování
- podílejí se na sběru papíru
- účastní se besed a exkurzí
- účastní se akcí školy – lyžařské a sportovně turistické kurzy, školní výlety

6.2 Pedagogický sbor

- máme v plánu zajistit školení pro pedagogy na některé z aktuálních preventivních témat (realizuje MP)

6.3 Rodiče

- spolupráce s rodiči probíhá prostřednictvím třídních schůzek – 2x během školního roku (listopad, květen)
- škola poskytuje rodičům informace o prospěchu a chování žáků prostřednictvím programu BAKALÁŘI
- informace o kurzech, besedách a exkurzích škola zveřejňuje na internetových stránkách školy (www.gympldka.cz)
- SRPG finančně podporuje školní sportovní klub, besedy s tématy prevence rizikového chování a zdravého životního stylu
- v rámci konzultačních hodin probíhají neformální pohovory s učiteli, výchovným poradcem a školním metodikem prevence
- mezi důležité nástroje realizace spolupráce školy s rodiči patří školní ples (únor) a den otevřených dveří (listopad)

7. Propojení preventivního programu s ŠVP

V rámci ŠVP jsou v některých předmětech probírána témata související s preventivním programem.

Jedná se o tyto oblasti ŠVP:

- Člověk a zdraví
 - tělesná výchova – zdravý životní styl
- Člověk a příroda
 - Chemie – návykové látky, steroidy, alkohol, léčiva
 - Biologie – první pomoc, botanika, biologie člověka
- Člověk a společnost
 - Základy společenských věd
 - Občanská výchova

8. Konkrétní aktivity pro žáky školy v tomto roce

- Seznamovací kurz 1.A – září (Metodik prevence, třídní učitel)
- Seznamovací kurz 1.G – září (Metodik prevence, třídní učitel)
- Cyklistický kurz 4.G – září (Učitelé TV)

- Lezeme v HK (průřez všemi ročníky) – prosinec (Mgr. Dyntar)
- Lyžařský kurz 3.G – únor (Učitelé TV + uč. s platnou licencií)
- Lyžařský kurz 1.A, 5.G – únor (Učitelé TV + uč. s platnou licencií)
- Sportovně turistický kurz 7.G – červen (Učitelé TV)
- Sportovně turistický kurz 3.A – červen (Učitelé TV)
- ŠSK (Školní sportovní klub) – účast studentů na okresních, krajských, republikových soutěžích (cca 120 studentů školy) (Učitelé TV)
- Olympiády a různé vědomostní soutěže – průběžně (všichni vyučující)
- KINO, DIVADLO – průběžně (Mgr. Slezáková)
- Besedy a exkurze – průběžně (všichni vyučující)
- Návštěva úřadu práce RK (třetí ročníky SŠ) – duben (výchovný poradce)
- Ples gymnázia – únor
- Sportovní kroužky – kroužek lezení, florbalu, volejbalu, freesbe, posilování (Mgr. Dyntar, Mgr. Jeníček, PaedDr. Grimová)
- Školní výlety (všechny třídy) – červen (třídní učitelé + interní učitelé)
- DOD (den otevřených dveří) – září + listopad (všichni vyučující)

9. Metodické a učební materiály, další pomůcky

- videotéka, DVD – příruční u školního metodika prevence a výchovného poradce, ve sbírkách biologie, chemie a základů společenských věd
- příruční knihovna u školního metodika prevence a výchovného poradce, ve sbírkách biologie, chemie a základů společenských věd, žákovská a učitelská knihovna s propagačními materiály, odbornou literaturou, beletrií

10. Řešení přestupků proti školnímu řádu – postup

- se školním řádem a sankcemi za jeho porušení budou písemně seznámeni žáci i rodiče na začátku školního roku prostřednictvím třídních učitelů
- přestupky třeba řešit třídním učitelem ve spolupráci s výchovným poradcem, rodiči, metodikem prevence, dle potřeby s ředitelem školy nebo dalšími pedagogickými pracovníky

- v případě podezření zneužívání návykových látek, dealerství apod. třeba: individuální pohovor se žákem – podle zjištěných informací, pak spolupráce s rodinou, popř. doporučení kontaktu s odborníky, uvědomění příslušného nadřízeného orgánu, v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě, v případě dealerství oznámení věci policii, popř. další opatření
- při podezření na šikanu postupovat podle Programu proti šikanování, který je přílohou MPP

11. Evaluace

Jako systém vyhodnocení podmínek a situace ve škole se využívá závěrečná hodnotící zpráva zpracovaná školním metodikem prevence, která je součástí výroční zprávy za ukončený školní rok. Všichni vyučující jsou z touto hodnotící zprávou seznámeni na pedagogické radě na konci školního roku.

12. Spolupracující organizace

- PPP v Rychnově nad Kněžnou – 494 535 476
- Městský úřad, odbor sociálních věcí a zdravotnictví - 494 629 621
- VJEŠÁK – volnočasový klub pro mladé v Dobrušce – 776 705 177
- DDM v Dobrušce – 494 621 505
- ČČK v Rychnově nad Kněžnou – 494 534 896
- MP Education – 224 246 099
- MUDr. Kopista, MUDr. Správka, psychiatr a neurolog v budově polikliniky v Dobrušce a ošetřující lékaři studentů
- okresní a krajský metodik prevence rizikového chování (Mgr. Zenátová, Mgr. Dita Kosová)
- policie ČR
- AŠSK (Asociace školních sportovních klubů)
- sportovní organizace /atletika, házená, .../

13. Přílohy

1. Zdravý životní styl
2. Školní program proti šikanování
3. Krizový plán
4. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

1. Zdravý životní styl

Jedním ze základních principů prevence rizikového chování je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení si pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti, k odmítání forem sebeustrukce a porušování zákona. Důležitým prvkem prevence jsou volnočasové aktivity, jejichž hlavní součástí jsou pohybové aktivity a sport.

Volný čas dětí a mládeže a jeho naplňování pozitivními aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a při jeho pozitivní socializaci. Důsledkem snížení kvality společenské péče o volný čas mladé generace je v mnoha případech i nárůst negativních společenských jevů. Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, může tím, i když jen do určité míry, kompenzovat případné nedostatky rodinného prostředí a vlivu. Rodina má zcela dominantní postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase. Ovlivňuje dítě nejen tím, jak na dítě výchovně působí, ale i svým každodenním životem.

V oblasti volného času došlo v životě mládeže ke změnám. Dominantním médiem se stala nejen televize, která je těžištěm volného času dětí a mládeže, poslech reprodukováné hudby, návštěvy restauračních zařízení, ale v některých případech také „nicnedělání“. Významné místo pak zaujímají aktivity spojené s informačními technologiemi, zvláště u některých skupin mládeže je masivně využíván internet.

Otázka včasné prevence vedoucí žáky k ochraně zdraví, získání pozitivního postoje k vlastnímu tělu, životu, ale i umění najít si životní cíl a osobnostně i sociálně růst, je proto nejdůležitějším cílem, ke kterému by měla primární prevence směřovat.

Naší snahou je, aby si žáci:

- Osvojili pozitivní sociální chování
- Zachovali integritu osobnosti
- Uvědomili rizika vyplývající z užívání návykových látek (kouření, alkohol, drogy, závislost na moderních technologiích, jejich zneužíváním vůči ostatním apod.)
- Uvědomili rizika spojená s fyzickým násilím, rasismem a xenofobií
- Naučili se smysluplně využívat svůj volný čas

Zdravý životní styl je úzce svázán s výchovou ke zdraví. Výchova ke zdraví se jako samostatný předmět na naší škole nevyučuje, ale je obsažena v některých vyučovacích předmětech ve formě různých tematických celků nebo samostatných témat.

Jedná se například o tyto předměty:

- Tělesná výchova
 - Osvojování si správných pohybových návyků
 - Chápání pozitivního vlivu pohybu na zdravý vývoj jedince
 - Upeňování si správných hygienických návyků
 - Seznámení se s poskytnutím první pomoci
 - Navazování přátelství
 - Učí se spolupracovat s ostatními
 - Učí se prohrávat, spolupracovat, řešit problémové situace
 - Posilují morálněvolní vlastnosti
 - Pohyb a sport obecně má pozitivní vliv na psychiku
- Občanská výchova, základy společenských věd
 - Rodina
 - Sexuální výchova
 - Problematika dospívání, vztahy mezi vrstevníky
 - Psychologie, sociologie
 - Psychohygiena
 - Nebezpečné společenské jevy – rasismus, xenofobie, kyberšikana, nebezpečí sociálních sítí, stalkig, sexting apod.
- Biologie
 - Anatomie, vývoj jedince
 - Hygiena
 - První pomoc
- Chemie
 - Návykové látky
- Cizí jazyky
 - Rodina, zdraví, sociální sítě apod. – vše v cizím jazyce
- Výpočetní technika
 - Nebezpečí sociálních sítí

- Nebezpečí internetu
- Kyberšikana
- Český jazyk
 - Slohová témata

Aktivity podporující rozvoj zdravého životního stylu

Snažíme se především o postupnou změnu postoje studentů ke kouření a alkoholu, případně jiných návykových látek a také prevenci proti šikaně a kyberšikaně (viz. Program proti šikaně a kyberšikaně)

Nejlepší příležitostí, jak dosáhnout v této oblasti co nejlepších výsledků, jsou jak volnočasové vzdělávací kulturní, společenské a sportovní akce, tak i závazné akce školy, do kterých je vhodně zakomponována tematika zdravého životního stylu spojená s rozvojem neformálních vztahů mezi studenty a profesory, s důrazem na vzájemné poznávání a vytváření pozitivních vztahů i mezi studenty navzájem.

1. Povinné aktivity pro studenty

a) adaptační kurz pro studenty 1.ročníků čtyřletého a osmiletého gymnázia

- kurz pořádáme na začátku září a je dvoudenní

b) lyžařský kurz

- kurz pořádáme pro studenty 3.G nižšího gymnázia a první ročníky SŠ

c) cyklistický kurz

- kurz pořádáme pro studenty 4.G nižšího gymnázia

d) sportovně turistický kurz

- kurz je určen studentům třetích ročníků SŠ

e) přednášky a besedy

- zařazujeme průběžně dle aktuální nabídky

f) kulturní program (kino, divadlo)

- zařazujeme průběžně dle aktuální nabídky

2. Nepovinné aktivity pro studenty (volnočasové aktivity)

Jedná se o aktivity mimo výuku, které zajišťuje škola.

- a) Sportovní kroužky – kroužek lezení a florbalu*
- b) Mykologický kroužek*
- c) Školní hudební kapela*

2. Školní program proti šikanování

Charakteristika šikanování:

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně celou skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Základem prevence šikany na našem gymnáziu je podpora pozitivních vztahů mezi žáky a učiteli, mezi žáky navzájem a z toho plynoucí usilování o vytváření bezpečného prostředí na škole. Velmi důležitá je v tomto směru práce třídních učitelů a dalších pedagogických i nepedagogických pracovníků, z nichž všichni mají za povinnost sledovat a předcházet různým formám šikanování. Hlavní a stěžejní roli mají akce školy, do kterých se zapojují celé třídní kolektivy (sportovní utkání tříd, soutěže, spolupráce na zájezdech, kroužky,...). Zároveň všichni žáci i jejich rodiče jsou vždy na začátku školního roku seznámeni s možností upozornit na známky šikany. Pokud se projeví pokročilá šikana, bude škola spolupracovat s dalšími institucemi na případu řešení šikany (PPP, lékaři, s odborem sociální péče Městského úřadu, policií).

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být například:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.

- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svojí pravidelnou cestu ze školy a do školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově řazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!

2. Přímé znaky šikanování mohou být například:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména prohlášené nepřátelským a nenávistným nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména prohlášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání rámy, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je viditelně slabší a snaží se uniknout.

3. Rodiče žáků by si měli všimnout zejména těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.

- Necht' jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráty chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy ani ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz do školy či odvoz ze školy autem.
- Dítě chodí ze školy domů hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, například „Nechte mě!“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické, nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje zlobu i k rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Postup pedagogů při odhalení či podezření na šikanu:

V případě podezření na výskyt šikany, nebo získání takové informace, je každý z pedagogů povinen nahlásit jej členům výchovně-poradenskému týmu školy. Tento tým povede šetření.

Postup při řešení počáteční šikany

Výchovná komise: ŘŠ (ředitelka školy), MP (metodik prevence), VP (výchovný poradce), TU (třídní učitel), případně externí pracovník – OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dítěte), PPP Rychnov nad Kněžnou

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili, a s obětí/oběťmi.

- **NEZPOCHYBŇOVAT VÝPOVĚDI!**
- **S OBĚTÍ HOVOŘIT MIMO TŘÍDU!**
- **OSTATNÍ O ROZHOVORU NESMÍ VĚDĚT!**
- **NEKONFROTOVAT OBĚŤ A AGRESORA!!!**

Zodp.: MP, VP, TU

Konzultovat podezření s ostatními vyučujícími.

2. Nalezení vhodných svědků.

- **ŽÁKY SYMPATIZUJÍCÍ S OBĚTÍ, JEJÍ KAMARÁDY, NEBO JI ALESPONŽ NEODMÍTAJÍCÍ**
- **ŽÁKY NEZÁVISLÉ NA AGRESORECH**
- **ŽÁKY NEPŘÍJÍMAJÍCÍ NORMY ŠIKANOVÁNÍ**

Zodp.: TU, MP

3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.

Zodp.: TU, MP, VP

- **VĚST INDIVIDUÁLNÍ ROZHOVORY!!**
- **PŘESNĚ ZAZNAMENAT ODPOVĚDI!!**
- **ORGANIZOVAT ROZHOVORY BEZ VĚDOMÍ OSTATNÍCH ŽÁKŮ**

Otázky:

- Kdo je oběť?
- Kdo je agresor?
- Kdy a kde k šikaně dochází?
- Jakou formou?
- Jak dlouho a jak často trvá?
- Proč X ubližovali?
- Jaký trest/opatření navrhuješ?

- Proč?
- Jak lze násilí v budoucnu zabránit?

4. Zajištění ochrany oběti.

- **ZVÝŠIT DOZOR. V ZÁVAŽNÉM PŘÍPADĚ PONECHAT ŽÁKA DOMA.**

Zodp.: ŘŠ

5. Informovat pedagogický sbor.

Zodp.: MP, ŘŠ

Návrh škály výchovných opatření:

- *Domluva TU, informace rodičům*
- *Napomenutí a důtka TU*
- *Důtka ŘŠ*
- *Snížená známka z chování*
- *Podmínečné vyloučení a vyloučení ze studia*
- *Doporučení rodičům zainteresovaných žáků vyhledat odbornou pomoc (PPP, SVP)*
- *Výchovná opatření v mimořádných případech – doporučení rodičům umístit žáka do pobytového oddělení SVP*
- *Návrh OSPOD k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy*

6. Rozhovor s agresorem/agresory, případně konfrontace s ním/s nimi

Zodp.: výchovná komise

- **VŽDY POSLEDNÍ KROK VE VYŠETŘOVÁNÍ!!!**
- **V PŘÍPADĚ VÍCE AGRESORŮ HOVOŘIT S NIMI INDIVIDUÁLNĚ**
- **JE NUTNÁ DOBRÁ PŘÍPRAVA!**

7. Schůzka výchovné komise.

- Společné setkání se žákem – agresorem a jeho rodiči (nutná přítomnost obou rodičů)
- Rozhodování o výchovných opatřeních

Posloupnost jednání:

- Seznámení rodičů s problémem
- Postupné vyjádření všech pedagogů
- Vyjádření žáka
- Vyjádření rodičů
- Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
- Seznámení rodičů a žáka s rozhodnutím komise

8. Individuální setkání s rodiči oběti.

Zodp.: výchovná komise

- **PROBĚHNE PO VYŠETŘENÍ UDÁLOSTI!**
- **Úkolem je informovat o zjištěních a závěrech školy.**

9. Práce s celou třídou – změna vztahů ve třídě ve spolupráci s profesionály.

Zodp.: MP, TU

10. Informovat ostatní třídy, aby nedošlo ke zkreslení informací, více se zaměřit na práci s třídními kolektivy.

Zodp.: ŘŠ, MP, TU

Postup při výbuchu brutálního skupinového násilí vůči oběti, tzv. „školní lynčování“

- **PŘEKONAT VLASTNÍ ŠOK, ZASTAVIT NÁSILÍ!!**

Zodp.: oslovený pedagog

- **ZALARMOVAT PEDAGOGY NA POSCHODÍ, DOMLUVA NA SPOLUPRÁCI. NENECHAT STUDENTY BEZ DOZORU. OKAMŽITĚ INFORMOVAT ŘEDITELKU ŠKOLY.**
- **ZABRÁNIT DOMLUVĚ NA KŘIVÉ SKUPINOVÉ VÝPOVĚDI. ŘEDITELKA ŠKOLY POVĚŘÍ NĚKTERÉHO PEDAGOGA PRŮBĚŽNÝM HLÍDÁNÍM CELÉ TŘÍDY, VE KTERÉ K „LYNČOVÁNÍ“ DOŠLO.**

Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.

- **Vážnější zranění oběti VOLAT 155**

informovat rodiče oběti a OSPOD

Zodp.: ŘŠ

- **Oběť neprojevuje známky zranění**

poskytnutí podpůrné péče

Zodp.: MP, VP

zabezpečení lékařské prohlídky

Zodp.: ŘŠ

informování rodičů, OSPOD

Zodp.: ŘŠ

zprostředkování psychoterapeutické pomoci

Zodp.: MP

Nahlášení Policii ČR

PROMLUVIT SE VŠEMI ŽÁKY TŘÍDY V DEN PROVALENÍ ŠIKANY!!

Následující postup – viz. Postup při počáteční šikaně

3. Krizový plán

Krizový plán vymezuje výchovné problémy, které se na naší škole vyskytují nebo se můžou vyskytnout, a poskytuje stručný návod zaměstnancům školy, co dělat v těchto krizových výchovných situacích.

Krizový plán školy je sestavován za pomoci členů školního poradenského pracoviště na naší škole, které je nově vytvořeno. Členové poradenského centra jsou: PaedDr. Alena Grimová, Mgr. Jan Dýntar. Toto školní poradenské pracoviště úzce spolupracuje s odborníky a odbornými centry. Je možné ho navštívit při jakýchkoliv problémech v konzultačních hodinách, které jsou vyvěšeny na nástěnkách a na dveřích kabinetu.

Správné zhodnocení situace

Jakmile zjistíte, že se něco děje, jste postaveni před některou z těchto voleb:

Je situaci nutné řešit hned?
Je nutné řešit ji vůbec?
Nešlo by ji odložit?
Máme o ní mluvit?
Je třeba ji někomu hlásit?
Nemůže ji vyřešit někdo jiný?
Mají o ní vědět rodiče?

V první řadě mějte připravený seznam klíčových otázek, které si každý zaměstnanec, který je nucen vzniklou problémovou situací řešit, má okamžitě položit. Na každou otázku máte připravená vzorová řešení pro odpovědi ANO i NE. Takto postupujete pomocí klíčových otázek, až dospějete k rozhodnutí.

Seznam klíčových otázek:

Došlo k nějakému zranění? Je akutně ohrožen někdo život nebo zdraví?

ANO: Soustředte se pouze na první pomoc. Pošlete kohokoliv pro další dospělou osobu. Podle situace volejte záchrannou službu 155.

NE: Situaci není nutné řešit okamžitě, máte čas se rozmyslet. Uklidněte se, nespěchejte a položte si další otázku:

Mohu, chci a dokážu to řešit právě já a právě teď?

ANO: Začněte se ptát dětí, co se přesně stalo. Problém rozkryjte, pojmenujte a rozmyslete si řešení.

NE: Problém nechte otevřený, kontaktujte školního metodika prevence a řešení s ním konzultujte. Jste-li sám školní metodik prevence, kontaktujte třídního učitele, výchovného poradce a vedení školy. V týmu situaci zhodnoťte a řešte.

V každé fázi rozhodování mějte na paměti, že musíte stále sledovat nejvyšší zájem. Situace, kdy dojde k akutnímu ohrožení života nebo zdraví, je sice nanejvýš hrozivá, ale pro rozhodování zdaleka nejjednodušší. V ostatních případech totiž neplatí, že každé řešení je lepší než pasivita. Některá řešení jsou mnohem horší než neřešení. V každé jiné chvíli, než je akutní stav, musíte totiž myslet na více věcí současně:

- musíte ochránit oběť
- musíte ochránit své kolegy
- musíte ochránit sami sebe
- musíte ochránit pověst školy

Důležité body pro rozhodování:

- naučte se "třídit raněné"
- v situaci akutního ohrožení neváhejte, konejte rychle a jednoznačně bez ohledu na to, co to pro školu bude znamenat
- naučte se pokládat klíčové otázky
- jestliže nejde o akutní situaci, dobře si promyslete další postup
- když nemůžete situaci zlepšit, alespoň ji nezhoršujte
- buďte znalí svých oznamovacích povinností

POSTUP V JEDNOTLIVÝCH KRIZOVÝCH SITUACÍCH

Žák je v ohrožení života:

- zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován jiným žákem, neprodleně poskytne první pomoc
- informuje vedení školy, volá záchrannou službu 155
- škola bude informovat zákonné zástupce žáka

Zaměstnanec školy má podezření na zneužití návykové látky u žáka:

- zaměstnanec informuje metodika prevence
- metodik prevence informuje třídního učitele
- třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka
- vedení školy se zákonnými zástupci dohodne další postup:
- pro žáka si neprodleně přijdou do školy
- pokud zákonní zástupci nemohou přijít, vedení školy zajistí žákovi zdravotní ošetření

Zaměstnanec školy u žáka nalezne legální drogy

- při přistižení žáka je nutné mu v další konzumaci zabránit
- ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy
- zaměstnanec informuje metodika prevence, ten věc řeší s ředitelkou školy
- žák sám uloží na vyzvání alkohol nebo cigarety v ředitelně školy za přítomnosti 2 svědků
- v případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, okamžitě se volá záchranná služba

- pokud žák není schopen pokračovat ve výuce, vyrozumí škola zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl
- třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka i v případě, že je žák schopen vyučování a vyzve jej k převzetí nalezené látky
- vedení školy provede šetření a o daném šetření informuje zákonného zástupce žáka, může informovat o možnostech odborné pomoci

Zaměstnanec školy u žáka zjistí vlastnictví ilegální drogy

- zaměstnanec informuje vedení školy a metodika prevence
- žák sám uloží na vyzvání podezřelou látku za přítomnosti 2 svědků do obálky se záznamem o situaci, tato obálka se zalepí a uschová se do trezoru u ředitelky školy
- třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka
- vedení školy či metodik prevence událost oznámí Policii ČR a oddělení sociálněprávní ochrany příslušného městského úřadu
- vedení školy provede šetření a zápis o události

Zaměstnanec školy přistihne žáka při distribuci ilegální drogy:

- nikdy mu zaměstnanec neodebere látku, zajistí jeho izolaci od ostatních žáků, zavede jej do ředitelny, kde je pod dohledem (nesmí se provádět osobní prohlídka ani prohlídka věcí, to je v kompetenci policie)
- vedení školy zavolá Policii ČR
- vedení školy či metodik prevence provede záznam o případu, vyrozumí orgán sociálněprávní ochrany dětí
- třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka

Zaměstnanec školy v areálu školy nalezne drogy nebo vybavení k jejich užívání:

- zaměstnanec zajistí bezpečné uložení drogy nebo vybavení v ředitelně školy a provede záznam o nález
- zaměstnanec informuje vedení školy a metodika prevence
- vedení školy či metodik prevence kontaktuje Policii ČR a předá jí nález
- vedení školy provede záznam o případu
- v případě, že se látka našla u žáka, který se jí intoxikoval, předá se látka přivolanému lékaři

Žák se zaměstnanci školy svěřil s tím, že užívá drogy:

- zaměstnanec oznámí informaci školnímu metodikovi prevence, ten rozhodne o dalším postupu

JAK ŘEŠIT PŘÍPADY SOUVISEJÍCÍ S KRÁDEŽEMI A VANDALISMEM V PROSTŘEDÍ ŠKOLY

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Jak postupovat preventivně proti krádežím:

1. Ve školním řádu uvést, že krádeže jsou protiprávním jednáním a jakmile se škola takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.
2. Upozornit žáky a jejich zákonné zástupce, že nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola ve školním řádu zdůrazní, že (cenné) věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním nemají žáci do školy nebo školského zařízení nosit
3. Vést žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

1. Každou nahlášenou krádeží se zabývat, vyšetřit ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budeme k dětem mít proslovy o krádežích, **nezačínejme je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor** a my jsme jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, **jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj**. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínejme tímto způsobem.
2. O krádeži a jejím šetření provést záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
3. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, má možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelkou školy.
4. Pečlivě se zabývat příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.

Kdy hlásit rodičům?

Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený, poškozená nebo jejich zákonní zástupci. **Důležité upozornění** - Škola a školské zařízení není orgán činný v

trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Jak postupovat preventivně proti vandalismu

1. Ve školním řádu uvést, že každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti.
2. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání se vyhnout.

Jak postupovat při vzniku škody

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.

1. V případě, že viníka škola zná, bude po něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
2. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.
3. způsobené škodě je třeba provést záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – co - kdy – kde – jak – proč – čím.....
4. Snažit se vždy dobrat příčiny takového jednání a následně s ní pracovat.

Kdy hlásit rodičům?

V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá (dle platného trestního zákoníku činí výše škody nikoliv nepatrné 5.000,- Kč), je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

KYBERŠIKANA

Rozpoznat kyberšikanu je obtížnější, než tomu je u klasické šikany. I přesto si je možné na chování žáků všimnout znaků, které nasvědčují tomu, že by mohli být aktéry kyberšikany. Vhodné je pozorovat chování dítěte ve škole, hlavně o přestávkách, i doma. Lze zachytit varovné signály, přímé (chování okolí vůči dítěti) a nepřímé (chování nebo vzhled dítěte) ukazatele přítomnosti šikany ve třídě.

Nepřímí ukazatelé kyberšikany/oběti:

- dítě náhle přestane používat počítač
- často mění chování a nálady
- před cestou do školy trpí bolestmi břicha nebo hlavy
- je nervózní nebo nejisté při čtení e-mailů nebo SMS zpráv v mobilu
- nechce/bojí se chodit do školy nebo vůbec mezi lidi
- je rozčilené, expresivní nebo frustrované při odchodu od počítače
- vyhýbá se rozhovoru o tom, co dělá na počítači
- stane se nepřírozeně uzavřené vůči kamarádům nebo rodině
- chodí „za školu“
- zhorší se jeho prospěch ve škole
- pobývá v blízkosti učitelů
- vystupuje ustrašeně
- má smutnou náladu
- je apatické, někdy naopak nezvykle agresivní
- ztratilo zájem o učení
- má poruchy soustředění
- vrací se ze školy pozdě
- špatně usíná, má noční můry

Nepřímí ukazatelé kyberšikany/agresora:

- rychle vypíná monitor nebo zavírá programy v počítači, když se přiblížíte
- tráví u počítače dlouhé hodiny v noci
- je rozčílený, pokud nemůže nečekaně použít počítač
- přehnaně se u počítače směje
- vyhýbá se hovorům o tom, co na počítači vlastně dělá
- používá několik online účtů nebo adres, které ani nejsou jeho
- pokud se nesevěří samo, měl by se rodič ptát
- ve škole mohou být podezřelé smějící se hloučky žáků kolem počítače

Přímí ukazatelé (chování okolí vůči dítěti):

- úmyslné ponižování
- hrubé žertování a zesměšňování
- nadávky
- neustálé kritizování a zpochybňování
- poškozování a krádeže osobních věcí
- poškozování oděvu
- výsměch
- pohrdání

Jak má škola postupovat při odhalení kyberšikany?

Postup je v základech stejný jako při zjištění klasické šikany, takže pro stručnost odkazujeme na Metodický pokyn MŠMT z roku 2016 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. Níže jsou uvedena doporučení, které se vztahují ke kyberšikaně v její odlišnosti od klasické šikany.

OBRANA PŘI ÚTOCÍCH

- **UKONČETE KOMUNIKACI**
- **BLOKUJTE ÚTOČNÍKA**
- **OZNAMTE ÚTOK, PORADTE SE S NĚKÝM BLÍZKÝM, KDO VÁM MŮŽE POMOCI**

- **UCHOVEJTE DŮKAZY**

Další možné kroky

- Vyhledejte pomoc psychologa, zaměřte se na trénink asertivity
- Nebuďte nevšímaví (pro svědky a okolí)
- Podpořte oběti (pro svědky a okolí)

DOPORUČENÍ PRO UČITELE

Jednotlivé postupné kroky odpovídají postupu při řešení počáteční šikany.

- ***Důkladně vyšetřete všechny incidenty***, abyste mohli v případě nutnosti kázeňsky postihnout ty žáky, kteří se kyberšikany opravdu dopustili.
- ***Zajistěte si podporu a pomoc externího pracovníka (Policie ČR).***
- ***Pokud máte podezření, že byl spáchán trestný čin, obraťte se na OSPOD.***
- ***Po identifikaci agresora/ů zvolte řešení odpovídající prohřešku a důsledkům, které způsobil/i.***
- ***Informujte rodiče kyberagresora na jednání výchovné komise***, že chování jeho dítěte je bráno vážně a nebude tolerováno.
- ***Poučte rodiče o tom, že mohou kontaktovat právníka.***
- ***V případě kyberšikany pomocí mobilního telefonu kontaktujte mobilního operátora.***
- ***Ponechávejte si všechny důkazy kyberšikany*** (snímky obrazovky, zprávy, záznamy apod.).
- ***Kontaktujte a spolupracujte s MySpace, Facebookem nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím.***

Další možné kroky

- Poproste o radu ostatní školy, jak ony v minulosti řešily podobné případy.
- Používejte kreativní strategie neformálních řešení, obzvláště v případech méně

závažných forem kyberšikany, které nevyústily do závažné újmy oběti. Například můžete od studentů požadovat, aby vytvořili plakáty proti kyberšikaně a vyvěsili je po škole. Od starších studentů můžete požadovat, aby připravili pro mladší studenty stručnou přednášku o důležitosti zodpovědného používání moderních technologií. Je důležité odsoudit kyberšikanu – poslat zprávu zbytku školy, že šikana v jakékoli formě je nemorální, špatná.

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Záškoláctví je poruchou chování, která bývá často spojována s negativním postojem ke škole, s nepřijetím normy pozitivní hodnoty vzdělání, ale může být také projevem šikany nebo reakcí na neprospěch. V některých případech jej lze charakterizovat jako komplex obranného jednání s cílem vyhnout se nepříjemnosti, která je dána konfrontací neúspěšného dítěte s lépe prospívajícími žáky nebo požadavky učitele na práci dítěte nebo očekávanou reakcí rodičů na špatný prospěch. Při hodnocení záškoláctví je velmi důležité zjistit příčinu, která dítě k útěku ze školy vede, a jaký má dítě postoj ke škole. Poruchou chování není klasifikováno záškoláctví, které je uskutečňováno na základě strachu ze šikany nebo vyplývající ze školní fobie. Důležitým faktorem je četnost záškoláctví, jeho plánovitost a způsob provedení.

Kategorie záškoláctví

1. **Pravé záškoláctví** - žák se ve škole neukazuje, ale jeho rodiče si myslí, že do školy chodí.
2. **Záškoláctví s vědomím rodičů** - žák do školy nechodí, rodiče jsou o tom informováni a vědí, že k tomu nemá žádný oprávněný důvod. Žák např. strávil jeden den tím, že s něčím pomáhal rodičům v práci nebo se doma staral o někoho nemocného.
3. **Záškoláctví s klamáním rodičů** - existují žáci, kteří dokážou přesvědčit své rodiče, že je jim tak špatně, že nemohou jít do školy, i když se ve skutečnosti cítí dobře. Rodič pak napíše žákovi omluvenku z důvodu zdravotních potíží. Tuto kategorii bývá často obtížné rozlišit od záškoláctví s vědomím rodičů. Pro některé rodiče je stručné prohlášení o tom, že dítěti není dobře, dostatečné k tomu, aby omluvenku napsali.

4. **Útěky ze školy** - k tomuto druhu záškoláctví (někdy se mu říká „interní záškoláctví“) patří případy, kdy žáci do školy chodí, nechají si zapsat přítomnost, během dne ale na hodinu nebo dvě odejdou. Někdy zůstávají v prostorách školy, jindy odejdou na chvíli pryč.

5. **Odmítání školy** - tato kategorie se týká žáků, kterým představa školní docházky činí psychické potíže. Patří sem poruchy pramenící z problémů ve škole, např. z pocitu, že učení je těžké, strach, že žák bude šikanován, školní fobie nebo deprese. V takovém případě se žák bojí představy, že by měl jít do školy. Rodiče mohou sotva udělat něco pro to, aby ho přesvědčili o opaku, a na místě bude určitý typ odborné intervence. Hranice mezi žáky, kteří jsou doopravdy psychicky narušení, a žáky, kteří jednoduše do školy chodit nechtějí a jejichž rodiče nejsou schopni je k tomu přimět je nejednoznačná.

Příčiny záškoláctví a jak jim předcházet

Existuje celá řada příčin záškoláctví. Ty mohou být propojeny s kategoriemi záškoláctví, které jsou uvedeny výše. Jednou z příčin záškoláctví bývá právě negativní vztah ke škole, žák nemá ke vzdělání pozitivní vztah. Tento negativní vztah ke škole si žák může vybudovat rovněž na základě špatného prospěchu. V některých případech se žáka dotýká také negativní hodnocení jeho výkonů učitelem, tento projev jednání může označit jako komplex ochranného jednání. Mnohdy se stává, že žák přestane docházet pouze na jeden konkrétní předmět výuky nebo na předměty podobného zaměření, ve kterých se mu nedaří. Učitel by měl hodnotit žáka s ohledem na jeho psychiku a vážít slova při jeho hodnocení. Rovněž by u takového žáka měl zjistit jeho kladné stránky a dovednosti a ty se v žákovi snažit rozvíjet. Rodiče by se měli pokusit zajistit doučování v předmětu, ve kterém se žákovi nedaří. Další příčinou záškoláctví může být strach ze šikany. Žák se pak bojí do školy docházet, aby nebyl šikanován. Vzhledem k tomu, že šikana může zanechat velmi vážné psychické problémy, které si oběť šikanování nese do dalšího života, jedná se o velmi vážný důvod k záškoláctví. Při zjištění tohoto případu je nutné šikanu řádně vyšetřit a podniknout veškerá opatření k jejímu vymýcení. Zvolení špatného studijního směru může s sebou rovněž přinést chuť žáka začít chodit za školu. Výuka na škole, která jej nijak neuspokojuje, se stává něčím „otravným“ a pro něj nezajímavým. Těmto důvodům je možno předejít při výběru studijního směru komunikací mezi rodičem, žákem a výchovným poradcem. Mnohdy se totiž představy rodiče a jejich dítěte o budoucím povolání značně liší. Lenost jako by sem nepatřila, ale přece jen má mezi záškoláctvím velké zastoupení. Žák se ráno vzbudí a do školy se mu prostě nechce jít, a tak do ní neodejde. Ve většině

případů mu pak rodiče napíší omluvenku pro nevolnost nebo z rodinných důvodů. Rodiče by měli velmi zvážit, zda se opravdu vyskytla situace, kdy je potřeba dítě ze školy omluvit. Velmi oblíbenou příčinou záškoláctví jsou kamarádi a party, jež mají v době dospívání na adolescenta větší vliv než jeho rodiče. Školní prostředí se pak stává pro žáka méně atraktivní než prostředí obchodního střediska nebo prostředí restaurace. Rodinné problémy bývají rovněž spouštěčem záškoláctví, neboť žák může být jejich vlivem vystaven neustálému tlaku a stresu, kterému se snaží nějak uniknout. V případě řešení nějaké vážné rodinné situace by si měli rodiče uvědomit, že jejich dítě se do této situace nedostalo samo, ale naopak bylo této situaci nedobrovolně vystaveno. A tak jednat s velkým ohledem na své dítě. Na tuto zásadu zapomíná velmi mnoho rodičů. V podstatě každý typ záškoláctví se stává pro žáka potencionálním nebezpečím, neboť najednou vznikne docela velký časový prostor, který je potřeba nějak vyplnit. Zde se pak nabízí možnosti, jako jsou konzumace alkoholu, gambling, drogy nebo páchání drobné delikvence, jako jsou např. krádeže nebo graffiti. Z těchto důvodů by mělo být záškoláctví odhaleno a zjištěna jeho příčina, která by měla být odstraněna.

Řešení záškoláctví

Kontakt s dítětem:

- nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
- zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- společně hledat cesty k nápravě
- má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole /tato dobrá vůle nesmí být promarněna/

Rodiče:

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- snaha upravit chování k dítěti (způsob komunikace mění vnitřní postoj)

- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností

Učitelé:

- způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat
- vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat

Doporučené postupy pro učitele:

1. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu. Spojit se s rodiči.
2. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
3. Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislostí, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou.
4. Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.
5. Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru. Domluvit se s rodiči na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.
6. Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním, zbavit se předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“.
7. **O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce nebo metodika prevence, kteří tyto údaje vyhodnocují. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřují její věrohodnost.**

8. Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka **třídní učitel** formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. **O pohovoru provede zápis**, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.

9. Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy **školní výchovnou komisi**. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede **zápis**, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. (Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování.)

V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitelka školy požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

10. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin**, zasílá škola **oznámení o zanedbání školní docházky** s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně-právní ochrany dětí MěÚ Dobruška. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají **kurátoři pro děti a mládež** (OSPOD).

Prevence záškoláctví

Dle metodického pokynu k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví se na prevenci záškoláctví podílí třídní učitel, výchovný poradce a metodik prevence spolu s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka. Součástí prevence je pravidelné zpracovávání dokumentace o absenci žáků, spolupráce se

zákonnými zástupci žáka, včasná odhalení příčin záškoláctví žáků a přijetí příslušných opatření, provádění výchovných rozhovorů se žáky, spolupráce se školním psychologem a institucemi pedagogicko-psychologického poradenství, konání výchovných komisí ve škole, spolupráce s orgány sociálně právní ochrany dětí apod.

ZÁVĚR

S krizovým plánem jsou seznámeni všichni zaměstnanci školy. Tento plán bude doplňován či obměňován v případě výskytu nebo zvýšení určitého rizikového chování na škole.

4. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Školní neúspěch je ve škole velkým problémem, jehož řešení vyžaduje náročnou práci s žákem. Při školní neúspěšnosti je nutná spolupráce učitelů, rodičů i samotného žáka. Někdy je nutná i spolupráce s PPP a jinými odborníky.

Za školní neúspěch se považuje situace, kdy:

- se prospěch žáka výrazně zhoršil (o 2 stupně a více) v jednom nebo i více předmětech za čtvrtletí nebo pololetí
- žák za čtvrtletí neprospívá z jednoho nebo i více předmětů

Všichni učitelé sledují změny prospěchu žáka. Následně třídní učitel pohovorem se žákem zjistí možné příčiny neúspěšnosti a věnuje mu zvýšenou pozornost. Výrazné zhoršení prospěchu žáka (neúspěšnost) je vždy včas oznámeno zákonnému zástupci, aby měl žák možnost opravit prospěch na vysvědčení.

Možná řešení školní neúspěšnosti:

- tvorba plánu pedagogické podpory (individuální přístup k žákovi, přiměřený obsah učiva, který odpovídá vzdělávacím možnostem žáka)
- nabídnutí doučování žákům (individuální práce s žákem, procvičování základního učiva)
- spolupráce se zákonnými zástupci (pravidelné třídní schůzky, konzultační hodiny, důkladný dohled rodičů na domácí přípravu)
- konzultace s vyučujícími předmětů, třídním učitelem, výchovným poradcem, metodikem prevence, ředitelem školy
- pravidelné plnění domácích úkolů
- možnost návštěvy odborných pracovišť, např. PPP Rychnov nad Kněžnou
- zohlednění žáků se SPU